

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Anatol
Nazwisko: Lawina
Miejsce urodzenia: Moskwa
Data urodzenia: 10-07-1940
Kraj urodzenia: ZSRS
Imię ojca: Zygmunt
Imię matki: Eugenia
Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Anatol Lawina, student Uniwersytetu Warszawskiego (UW), od 1.07.1964 został objęty Sprawą Operacyjnej Obserwacji krypt. „Przewodnik II” zarejestrowaną 18.07.1964 przez Wydz. III KMO m.st. Warszawy pod nr. 2292. Poddany kontroli operacyjnej na podstawie zdjęć i informacji przekazanych 4.05.1964 przez Wydz. „B” KMO m.st. Warszawy. Funkcjonariusze SB z pionu obserwacji zauważyli, że na pochodzie pierwszomajowym w 1964 roku w Warszawie jedna z osóbniosła „transparent w formie drogowaskazu” z napisem „Droga do socjalizmu” i znakiem zapytania, a ponadto zachęcała do „skandowania przez studentów prowokacyjnych haseł”. Już 8.05.1964 SB ustaliła, że osobą tą był Anatol Lawina, student I roku ekonomii UW. W doniesieniach agenturalnych z kwietnia 1964 znalazły się informacje, że 29.04.1964 podczas zebrania Komitetu Uczelnianego Związku Młodzieży Socjalistycznej zaproponował skandowanie na pochodzie 1 maja hasła „Październik”, a następnie wystąpił z ZMS stwierdzając, że „dopóki miał złudzenia, że ZMS jest organizacją młodzieżową, to uważał za stosowne być jej członkiem. Ale ZMS jest organizacją sługusów partii, organizacją całkowicie podporządkowaną partii, organizacją, która nie reprezentuje młodzieży”. Sprawa zakończona 5.08.1967 po uznaniu przez SB, że „wystąpienie nie miało wrogiego charakteru”. W inwigilacji wykorzystano agenturę i perlustrację korespondencji. W aktach sprawy 20 zdjęć operacyjnych SB z pochodu. Materiały złożone 1.09.1967 w archiwum Wydz. „C” KSMO pod sygn. 133/III, w styczniu 1972 zostały wypożyczone przez Wydz. III KSMO i zwrócone 9.03.1972. W lutym 1978 wypożyczone przez Wydz. IIIA KSMO, a następnie włączone do akt Sprawy Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Odbitka” (nr 22766). Zwrócone do archiwum 19.03.1981. Anatol Lawina został odnotowany w kartotece zagadnieniowej Biura „C” MSW w dziale „wroga propaganda”.

IPN BU 0208/126 (133/III), mikrofilm IPN BU 01286/122 (133/3).

Anatol Lawina jako student Uniwersytetu Warszawskiego (UW) występuje w aktach śledztwa prowadzonego od 13.11.1964 przez Biuro Śledcze MSW w sprawie „opracowania przez grupę osób pism nawołujących do popełnienia przestępstwa”. Chodziło głównie o „List otwarty do partii” sygnowany przez Jacka Kuronia i Karola Modzelewskiego. W „Planie realizacji w sprawie operacyjnego rozpracowania krypt. «Watra»” z listopada 1964 zaliczony do „grupy osób ze środowiska uniwersyteckiego w Warszawie prowadzących działalność konspiracyjną z pozycji rewizjonistyczno-trockistowskich”. Odnotowano, że był przewodniczącym Komisji Rewizyjnej Komitetu Uczelnianego Związku Młodzieży Socjalistycznej na UW, ale w kwietniu 1964 „w sposób protestacyjny rzucił legitymację członka”. Miał zapoznać się z tekstem „Listu otwartego do partii” i miał być przygotowywany do roli jednego z kolporterów „Listu”. Z tego powodu SB planowała rewizję w jego mieszkaniu. Przesłuchiwany 15.11.1964 jako świadek w tej sprawie. Wedle informacji SB Anatol Lawina na zebraniu studentów UW 22.03.1965, zwołanym po aresztowaniach z powodu „Listu”, skrytykował działania PZPR i organów bezpieczeństwa oraz wzywał do protestów wobec „dławienia siłą wolnego słowa”. Podczas zebrania ZMS w Instytucie Historycznym UW 21.10.1966 odnosząc się do projektu rezolucji do Ministerstwa Sprawiedliwości o zwolnienie Jacka Kuronia i Karola Modzelewskiego stwierdził, że nie ma to sensu, bo trafi do tych samych ludzi, którzy ich skazali. SB odnotowała ponadto udział Anatola Lawiny w spotkaniu 17.02.1967 Koła Socjologów Wydziału Filozofii UW na temat kultury masowej w PRL.

IPN BU 0330/327 (6318/III), t. 3, k. 19, 181, 337, t. 14, k. 37-38, t. 103, k. 46, 50, 105.

Anatol Lawina występuje w aktach Sprawy Operacyjnej Obserwacji krypt. „Wir-III” prowadzonej w latach 1965-1972 przez Wydz. III KMO m.st. Warszawy pod nr. 2600. W sprawie inwigilowano osobę podejrzaną o „nieodpowiedzialną” działalność i przedstawianie w „fałszywym świetle polityki Partii i Rządu”. Anatol Lawina jest wymieniony w doniesieniach agentury z 6., 23. i 24.03.1965 jako aktywny uczestnik dyskusji, spotkań i zebrań studentów Uniwersytetu Warszawskiego (UW). W notatce służbowej z 22.03.1965 odnotowano, że na nieoficjalnym zebraniu Związku Młodzieży Socjalistycznej Wydziału Fizyki UW wypowiedział się „wręcz wrogo” i „wprost nawoływał do aktywnego przeciwstawienia się akcji Organów Bezpieczeństwa w dławienia siłą wolności słowa. Wnioskował by uczynić to w formie ustnej lub pisemnej. Mówił, że UB przeprowadza rewizje i aresztuje bezpodstawnie studentów. Powiedział, że KC Partii i UB są skompromitowane sprawą [Melchiora] Wańkowicza i obecnie również się skompromitują, ale kompromitacja ta będzie jeszcze większa jeśli studenci zdecydowanie przeciwstawią się tej akcji. Stwierdził, że jest zdecydowanie antypartyjny i wcale się z tym nie kryje. Uprzedzał, że mogą być dalsze aresztowania, ale trzeba się temu przeciwstawiać (...). Sugerował, że Organy Bezpieczeństwa dążą do zamordyzmu, do przeciwstawienia się każdej dyskusji politycznej”.

IPN BU 0224/318 (2802/III), k. 34-35, 47, 49, 54.

W kartotece ogólnoinformacyjne Biura „C” MSW odnotowano 16.04.1968, że Anatol Lawina miał „wrogie wystąpienia na wiecach studenckich”, „usiłował odczytać rezolucje” i namawiał studentów wezwanych do odbycia służby wojskowej „do demonstracyjnego palenia kart powołania”.

Wpis na podstawie kartoteki.

Anatol Lawina jest wymieniony w teźce pracy tajnego współpracownika ps. „Rybak” prowadzonego przez Wydz. IV Dep. III MSW pod nr. 4863. W doniesieniu z 7.05.1971 tajny współpracownik SB zrelacjonował swoje spotkanie z Anatolem Lawiną 23.04.1971.

IPN BU 00170/646 (12087/I), t. 11, k. 255-256.

Anatol Lawina występuje w materiałach sprawy krypt. „Watra” prowadzonej w latach 1963-1989 przez różne wydziały Dep. III MSW pod numerami 5159 (do 1971) i 31426 (od 1971). Sprawa dotyczyła kontroli operacyjnej Jacka Kuronia. W tomie 15. powtórzono informacje o wystąpieniu Anatola Lawiny na zebraniu ZMS 22.03.1965 znane z akt śledczych i Sprawy Operacyjnej Obserwacji krypt. „Wir-III”. Wedle doniesienia tajnego współpracownika z 12.02.1972 rewizja w mieszkaniu jednej z osób i przesłuchanie Anatola Lawiny wywołały w środowisku opozycyjnym „pewnego rodzaju zaniepokojenie” (t. 3). W meldunku operacyjnym z 6.03.1979, zapewne dzięki podsłuchowi, streszczona została jego rozmowa 2.03.1979 z Jackiem Kuroniem o wybuchu w Rotundzie PKO w Warszawie (t. 33). Skazanie przez kolegium Anatola Lawiny na 3 miesiące „bezwzględnego aresztu” zostało odnotowane w oświadczeniu KSS KOR z 28.03.1980 i w wywiadzie Jacka Kuronia z 1.04.1980, który ponadto 22.04.1980 „zapoznał korespondentów zagranicznych z przebiegiem rozprawy” (t. 38). Dane o działalności Anatola Lawina w „Radzie parafialnej środowiska byłych internowanych i więźniów politycznych przy kościele seminarijnym w Warszawie” znajdują się w 59, 61 i 68 tomie akt sprawy. W datowanej 22.04.1985 informacji wymieniony jest jako członek Rady i scharakteryzowany jako „współpracownik KSS KOR, autor artykułów w prasie podziemnej, nieetatowy doradca NSZZ Solidarność Regionu Mazowsze, były internowany, figurant Wydziału III-2 SUSW”. W kolejnej informacji z 18.09.1985 uznany za jednego z „głównych animatorów działalności”. Jako członek Rady podpisał listy z 17.02. i 17.03.1985 w sprawie więźniów politycznych i apelem o ich uwolnienie, pierwszy do Prokuratora Generalnego PRL, drugi do „społeczeństwa polskiego i ludzi całego świata”, a następnie list z 15.09.1985 z zapowiedzią zbojkotowania wyborów do Sejmu PRL. W przygotowywanym przez MSW „Załączniku do informacji dziennej” z 20.09.1985 odnotowano, że jako członek Rady sygnował oświadczenie w sprawie obchodów „Tygodnia Więźnia Politycznego”, który miał mieć miejsce od 3 do 10.11.1985. Wedle „Załącznika do informacji dziennej” z 18.12.1985 „znaczna aktywizacja wrogiej działalności tzw. Rady” spowodowała reakcję Prokuratury Wojewódzkiej w Warszawie, na wniosek której przeprowadzono rewizję w mieszkaniach „najaktywniejszym członków Rady”, w tym Anatola Lawiny. Nic u niego nie znaleziono.

IPN BU 0204/1417 (50986/II), t. 3, k. 42, t. 12, k. 265, t. 15, k. 101, 128, t. 33, k. 15, t. 38, k. 38, 56, 86, t. 59, k. 90-97, 99-102, 158-159, t. 61, k. 86, t. 68, k. 44, mikrofilm IPN BU 01224/1948 (12922/2).

Anatol Lawina, pracownik Przemysłowego Instytutu Maszyn Budowlanych w Warszawie, od 3.02.1978 został objęty Sprawą Operacyjnego Sprawdzenia (SOS) krypt. „Odbitka” założoną przez Wydz. IIIA KSMO pod nr. 22766. Prowadzenie sprawy przejął 11.08.1978 Wydz. IIIA-1 KSMO. W kartotece nie wymieniono przyczyn rozpoczęcia inwigilacji Anatola Lawiny, natomiast po przekwalifikowaniu 12.07.1979 SOS krypt. „Odbitka” na Sprawę Operacyjnego Rozpracowania (SOR) o tym samym kryptonimie odnotowano, że powodem rozpracowania było „wspieranie osób prowadzących wrogą działalność polityczną”. Prowadzenie SOR przejął 3.04.1981 Wydz. III-2 KSMO (potem SUSW). Materiały sprawy zostały zniszczone 15.01.1990 z „powodu nieprzydatności operacyjnej” (protokół brakowania nr 0971/89).

Materiały zniszczone. Wpis na podstawie zapisów kartoteczno-ewidencyjnych.

Anatol Lawina jest wymieniony w aktach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. „Pegaz” prowadzonej w latach 1978-1985 przez Wydz. III Dep. III MSW pod nr. 51556. Rozpracowanie dotyczyło Towarzystwa Kursów Naukowych „jako rozwiniętej formy działalności w ramach tzw. «Latających Uniwersytetów»”. Anatol Lawina w gronie „organizatorów i współpracowników” jest odnotowany w informacji z lutego 1978 o „latających bibliotekach”, gromadzących książki zakazane przez władze PRL. Wg informacji SB w swoim mieszkaniu w Warszawie przechowywał „wydawnictwa i opracowania grup antysocjalistycznych”.

IPN BU 0222/193 (53050/II), t. 1, k. 64, mikrofilm IPN BU 01228/251 (53050/2).

Anatol Lawina jest wymieniony w aktach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. „Gracze” prowadzonej w latach 1976-1982 przez różne wydziały Dep. III MSW pod nr. 46460. Rozpracowanie dotyczyło działalności KOR i KSS KOR. W meldunku operacyjnym z 15.04.1980 znalazła się informacja, że KOR przekazał do Amnesty International list w sprawie Anatola Lawiny (t. 17), natomiast w meldunku z 12.05.1980 odnotowano, że w kościele w Podkowie Leśnej podjęta została głódówka solidarnościowa z uwięzionymi przez władze PRL „za prawdę i sprawiedliwość”, a wśród więźniów wymieniono Anatola Lawinę (t. 18). Występuje on także w kontekście Stowarzyszenia Pomocy Osobom Uwięzionym i ich Rodzinom „Patronat”. Odnotowany jako jeden z 76 członków-założycieli Stowarzyszenia (t. 13), uczestnik zebrania założycielskiego 11.10.1980 w Warszawie, który jako członek Komitetu Założycielskiego współredagował komunikat o powołaniu organizacji, a na walnym zebraniu 21.09.1981 został wybrany na przewodniczącego. Wedle meldunku operacyjnego z 17.10.1981 omawiał z przedstawicielką KOR 12.10.1981 różne kwestie organizacyjne (t. 16).

IPN BU 0204/1405 (50966/II), t. 13, k. 27, t. 16, k. 16, 26, 233, 245, t. 17, k. 22, t. 18, k. 252, mikrofilm IPN BU 01224/1911 (12882/2).

Anatol Lawina wymieniony jest w materiałach Dep. III MSW dotyczących „sytuacji społeczno-politycznej w kraju”. W datowanej 16.09.1981 „informacji” o Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Uwięzionym i ich Rodzinom „Patronat” odnotowano przystąpienie do niego Anatola Lawiny określonego jako współpracownik i sympatyk KSS KOR. Stowarzyszenie w listopadzie 1980 złożyło formalny wniosek o rejestrację, który został odrzucony „ze względu na fakt, że wśród założycieli «Patronatu» było wielu członków i sympatyków KSS KOR [i] zachodziła uzasadniona obawa wykorzystania legalnej działalności stowarzyszenia do negatywnej, politycznej działalności”. Odwołanie od decyzji złożone w lutym 1981 zostało uwzględnione i Stowarzyszenie zarejestrowano 21.07.1981.

IPN BU 0365/70, t. 3, k. 9.

Anatol Lawina, pracownik Przemysłowego Instytutu Maszyn Budowlanych w Warszawie, został internowany w nocy z 12 na 13.12.1981 na wniosek Wydz. III-2 KSMO, co uzasadniono prowadzeniem „wrogiej działalności w miejscu pracy”. Osadzony w Areszcie Śledczym Warszawa-Białoleka. Internowanie Anatola Lawiny zakładano już w styczniu tego roku „w związku z działalnością szczególnie groźną dla bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego”. We wniosku o internowanie z 27.01.1981 scharakteryzowany jako „zdeklarowany działacz antysocjalistyczny, relegowany ze studiów na Uniwersytecie Warszawskim w 1968 r. Działacz KSS KOR (...). Członek i działacz NSZZ «Solidarność» na terenie miejsca pracy”. Pod pseudonimem „Karliński” publikował artykuły „o treści antysocjalistycznej”. W notatce służbowej z 10.11.1980 odnotowano, że 22.03.1980 został zatrzymany i skazany na 3 miesiące aresztu „za rozrzucanie ulotek KSS KOR” (we wniosku o internowanie z 27.01.1981, że „za próbę zakłócenia wyborów do Sejmu i Rad Narodowych”), brał udział „w wydarzeniach na Wybrzeżu w bieżącym roku” i „aktualnie jest współorganizatorem «Stowarzyszenia - Patronatu Społecznej Pomocy Uwięzionym i Ich Rodzinom».” Zwolniony 23.12.1982. Figuruje w „Wykazie alfabetycznym osób internowanych w okresie stanu wojennego”.

IPN BU 0331/507 (3620/III), IPN Po 161/1.

W aktach internowania Anatola Lawiny od 13.12.1981 do 23.12.1982 w Areszcie Śledczym Warszawa-Białoleka odnotowano, że w maju 1982 podjął głodówkę protestacyjną domagając się cofnięcia zakazu spacerów i był przymusowo karmiony.

IPN BU 448/265, IPN BU 448/573, tom 52 (karta depozytowa).

Anatol Lawina występuje w materiałach Sprawy Obiektowej krypt. „Patron” prowadzonej w latach 1981-1984 przez Wydz. X Dep. III MSW pod nr. 67424. Celem sprawy była operacyjna kontrola działającego legalnie Stowarzyszenia Pomocy Osobom Uwięzionym i ich Rodzinom „Patronat”, oficjalnie zarejestrowanego 21.07.1981. W doniesieniu agenturalnym Anatol Lawina został wymieniony jako uczestnik zebrania założycielskiego „Patronatu” 11.10.1980 w Warszawie. Na 1. walnym zgromadzeniu członków Stowarzyszenia 21.09.1981 w siedzibie rady adwokackiej został wybrany na przewodniczącego otrzymując 51 głosów (kontrkandydat dostał 46 głosów). We wniosku z 21.01.1982 o rozwiązanie Stowarzyszenia skierowanym do MSW przez dyrektora generalnego Ministerstwa Sprawiedliwości został określony jako „przeciwnik ustroju socjalistycznego”, ukarany w 1980 roku na 2 miesiące aresztu i internowany 13.12.1981. Wedle tegoż wniosku Anatol Lawina w ośrodku internowania „nie zaprzestał swojej działalności, usiłował zorganizować wśród internowanych komórkę stowarzyszenia, domagał się uznania swojej byłej pozycji oraz próbował presją i szantażem uzyskać wpływ na funkcjonariuszy ośrodka”. W meldunku operacyjnym z 3.02.1982 odnotowano, że w wystosował pismo do ministra sprawiedliwości, w którym domagał się zmian w funkcjonowaniu ośrodków internowania, natomiast w meldunku z 16.03.1982 znalazła się informacja, że cenzura zatrzymała 2 jego listy z opisem pobytu w ośrodku internowania i z prośbą o interwencję, aby mógł uzyskać widzenie z córką. Wedle meldunku z 27.05.1982 Anatol Lawina wraz z 6 innymi osobami kontynuował głodówkę w Ośrodku Odosobnienia Warszawa-Białoleka, odmawiał wychodzenia z celi i jakichkolwiek rozmów z funkcjonariuszami SB. W doniesieniu agenturalnym z 21.01.1983 znalazły się informacje o jego staraniach, aby reaktywować Stowarzyszenie rozwiązane przez władze 18.11.1982.

IPN BU 0236/282 (2355/IV), k. 21/30, 25, 29-30, 45, 89, 92, 94-95, 108, 112, 116, 149-151, 154, 157, 173, 175, 185, 189, 193, 205-206, 208, 223, 231, mikrofilm IPN BU 01419/309 (2355/4).

Kopia pisma z 21.01.1982 z wnioskiem o rozwiązanie Stowarzyszenia w aktach IPN BU 01210/57, k. 14-16.

Anatol Lawina występuje w materiałach Centralnego Zarządu Zakładów Karnych Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie dotyczących skarg internowanych z 1982 roku. W notatce służbowej z maja 1982 o „stanie zdrowia internowanych-głodujących w Ośrodku Odosobnienia w Warszawie-Białoleka” odnotowano „stan ogólny dobry” Anatola Lawiny, jego karmienie „od kilku dni” i ważenie 7 i 31 maja (spadek wagi o 5,4 kg). Miał zadeklarować przerwanie protestu głodowego „jeżeli zostanie uchylony zakaz spacerów”. W aktach odpis jego listu do żony z 30.05.1982.

IPN BU 529/24, k. 231, 286-288.

Anatol Lawina występuje w kartotece Biura „B” MSW z powodu kontaktów w Warszawie z cudzoziemcami obserwowanymi przez SB. Odnotowano, że 29.12.1983 spotkał się z dyplomatą szwedzkim oznaczonym kryptonimem „Tales-13”, a 10.11.1984 dysponował wizytówką amerykańskiego dyplomaty krypt. „As 84”.

Wpis na podstawie kartoteki.

Anatol Lawina obok 3 innych osób miał być objęty postępowaniem prokuratorskim w sprawie utworzenia „Rady parafialnej środowiska byłych internowanych i więźniów politycznych” i podjęcia przez nią działalności „zmierającej do wywołania niepokoju publicznego”, o co wnioskował 11.12.1985 naczelnik Wydz. Śledczego SUSW. Wiceprokurator Prokuratury Wojewódzkiej w Warszawie wydał 14.12.1985 nakaz rewizji w mieszkaniu Anatola Lawiny w celu znalezienia „rękopisów, maszynopisów, notatek, zapisków, nielegalnych wydawnictw”, które mogą stanowić dowód w sprawie. Ostatecznie Anatol Lawina nie został objęty postępowaniem, a miał być jedynie świadkiem w sprawie.

IPN BU 576/319, k. 3, 21-22, 174, 217-218, 320, 327, 334.